

## "EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtnih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije t. 1.50 za tri mesece . . . 3.—, . . . 4.50 za pol leta . . . 6.—, . . . 9.— za vsa leta . . . 12.—, . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

## EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upraviteljska ura Molino piccolo hit. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama cije se pristoje pošilja.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinosti je moč!“

## Častitim našim naročnikom.

Danes priložili smo tirjalnice vsem onim častitim g<sup>om</sup>. naročnikom, ki dolgujejo še naročnino za leto 1894 ter jih prosimo, da nam na istih naznečene zastanke takoj dopošljejo. Kdor bi tega ne storil v teku 8 dni, o tem bomo smatrali, da nima nič proti temu, ako iztirjamo zastanek poštnim nalogom. Onim ki vrnejo poštni nalog, ustavimo list, s čemer se seveda ne odrečemo pravici, iztirjati zastalo naročnino drugim potom.

Upravištvo

## Deželni zbor istrski.

V. seja, dne 21. januarja 1896.

Predsednik prečita zapisnik 4. seje ter konstatuje, da je v redu (Manjšina: „E da kako“!), torej odobren. (Manjšina se smeje).

Zborski tajnik čita interpelacijo N. Veniera in drugov, s kojo se vpraša vlado, ali kani kaj storiti v to, da ne bode financa tako oestro in z veliki kaznimi postopala proti vsakemu najmanjšemu in celó nedolžnemu prestopku žganježgalcev. Dalje čita samo v italijanskem prevodu interpelacijo dr. D. Trinajstića, ali kani c. k. vlada delati na to, da bodo sodišča izdajala svoje razsodbe hrvatskim in slovenskim strankam v hrvatskem ali slovenskem jeziku. (To interpelacijo priobčimo doslovno. Ur.)

Za tem je 7 različnih prošenj učiteljev in učiteljic, kateri prosijo, ali povišanja mirovine, ali podpore. Trem prosilcem se je jednoglasno dovolila podpora.

V razpravi o zakonski osnovi, da se Porto Roze pri Piranu proglasi kot javno zdravilišče (Curot), podal je posl. dr. M. Trinajstić sledečo izjavo v imenu manjšine: „Manjšina, držeča se trdno svojega načela, da treba ločiti politiška vprašanja od gospodarskih, povdarja, da bi vsled gorkih spominov od 10. t. m. nikdar ne glasovala za to zakonsko osnovo, ako bi imela ista kaj politiškega v sebi, a ker je to čisto gospodarsko vprašanje, izjavlja, da bode glasovala za predloženi zakon“. Zakonska osnova je bila potem vsprejeta jednoglasno. Tu zares viteško postopanje manjšine je takó osupnilo italijansko večino, da ni znala, kam pogledati od — sramovanja. To je bil grozen moralen udarec italijanski večini, ki bi bila po vsi pravici imela pričakovati pač kaj drugega od zlostavljene manjšine, nego tako vzvišenega kavalirsko-krščanskega postopanja. Pri tej točki govoril je tudi poslanec Kozulić (da bodo

znali gospodje čitatelji „Edinosti“, povemo tu, da je g. Kozulić pomorski kapetan in profesor pomorskega prava na navtični akademiji v Lošnju), nastopno: Naš drug M. dr. Trinajstić je že označil stališče, koje zavzemamo pri tej zakonski osnovi. Pri postavki o zdraviliščnih pristojbinah moram označiti, zakaj hočemo glasovati proti tem pristojbinam. Smo proti uvedanju s humanitarnega stališča, ker ni pravo, da treba plačevati tak dar božji kakor sta morje in zrak, ki ne staneta človeštva nobenega truda, ako se jih hoče navžiti človek.

Te pristojbine morale bi služiti jedino za to, da gost, ki je prišel v tak kraj, dobiva vseh onih ugodnostij, katere želi uživati vsakdo, ki gre radi tega od svojega doma, da bi se okrepčal v takem zdravilišču. Take pristojbine mogle bi se uvesti le tedaj, kadar dotično mesto podaja toliko ugodnosti, da se iste lahko vzdržavajo ali celó pomnože. Popolnoma krivično pa je, ako se te pristojbine pobirajo le za to, da se še le ustanovi ali oživotvori, kar manjka v zdravilišču; da morajo torej gosti še le ustvarjati to, kar bi morali že uživati. Kakor sem sam skusil v Opatiji in tudi Lošnju, moram reči sam, da bi se vsaj iz početka absolutno ne smele pobirati take pristojbine, ki se jih pobira navadno za take stvari, ki jih zdravilišče nima. Dalje zaključujem iz omenjene skušnje, da se te pristojbine trosijo navadno v vse druge svrhenego so v istini ustanovljene. Rabijo se večkrat, ne le v olepšanje zdravilišča, ampak tudi dotično mesto hoče kaj od te pristojbine za svojo lastno olepšavo. Nazadnje se utegne dogoditi, da celó takozvana „Cur-Commission“ dela, kakor se je menda zgodilo nekje, za sebe „Geschäft“. To so vzroki, da se gostje večkrat pritožujejo proti takim pristojbinam in največkrat imajo prav.“

Na dnevni red došla je za tem prošnja občine Galežan za odločenje od občine Pulj in za ustanovitev samostojne občine. Poročevalec dr. Glezer poroča, da ima Galežan teško toliko dohodkov, da bi se mogel samostojno upravljati, ter da mu manjka sploh sredstev in pogojev za samostojnost. Predlaga torej, da se preko te prošnje preide na dnevni red.

Dr. Laginja zaprosi besedo. (Dalie prih.)

## Radi uravnave reke osopske.

Interpelacija poslancev Kompareta in tovarišev v deželnem zboru istrskem.

Vsako leto po zimi, spomladi in tudi v jeseni velik potok Reka, ki izvira pri Ospu ter se iz-

liva v Miljski zaliv, poplavlja širom vso osopsko 5 kilometrov dolgo in 2 km. široko dolino. To donaša travnikom mnogo škode, ker večkrat onesnaža travo, dogaja se, da tudi odnese pokoseno seno, da uniči jesensko stavo. Druga škoda je tudi ta, da vsled poplavljenja vedno bolj izginja dobra pitna trava, in se množe močvirne trave, škodljive živini. Nasledek temu je, da mnogo živine pogine na vraničnem prisađu. Poplavljenje osopske doline pa dela tudi ogromno škodo okrajni cesti, koja pogostoma poplavlja 1800 m. na dolgo in 50 do 80 cm. na visoko. Ljudje so vsled tega že bili mnogokrat v nesreči z robo in blagom! Ob takih slučajih so vse vasi, ležeče v tej dolini, in izven te vse one, koje se služijo te ceste, (okoli 6000 duš), odtrgane od Trsta in Kopra, ker je tako pretrgan ves promet. Dalje trpi zelo na tem tudi samo materijalno stanje iste ceste, ker poplavljenje odnaša z nje gramoz (ghiera) in je cesta potem le blaten kolovoz, na kojem se udirajo, kola do pestâ.

O tej zadevi stavila sta že državna poslanca Spinčič in Laginja interpelacije v državnem zboru. Vsled tega je tudi c. kr. vlada naročila slavnemu deželnemu odboru, da stvar razvidi in napravi načrt o urejenju osopske reke. Došel je l. 1894. dež. inženir g. Križmanić, da izdela načrt o popravi ceste. Dalje se je naročilo geometru Valonu iz Milj (Muggia), da izdela načrt o uravnavi reke, in izkaz troškov; naročilo se je županoma iz Milj in Doline, da sestavita izkaz o doneskijh interesentov, naročilo se je, da se ustanovi odbor (comitato) za vodstvo dela. C. kr. vlada pa je obljubila svojo podporo.

Z obzirom na vse te činjenice stavljajo podpisani na c. kr. vlado sledeči vprašnji:

1. Ali je c. kr. vladi znano, v kojem štadiju se nahajajo pripravljalna dela?
2. Ali hoče c. kr. vlada delati na to, da se zasnovano delo v resnici prične, s tem, da prisili deželni odbor, da dače za to potrebno pomoč?

## DOPISI.

S Krassa, dne 22. januarja 1896. (Izv. dop.) V odgovor na drugi dopis „Iz Brega“ in g. Ivanu Sancinu na njega „Poslano“ v „Edinosti“ št. 6. z dne 14. t. m. zjutranje izdanje.

V osinjak dregnili smo se svojim prvim dopisom. Kar z več strani zagnali so se v nas kakor razdražene ose, hoteči popolno poraziti nas

pritskala sinčka naše, dobri Bog čuva vedno nad nama, ker ga ljubiva tako zvesto. O Bog, čuvaj tudi našega ateja! — Zamislila se je. Pred dušo so se jej vrstile naglo podobe, spomini prošlih dni, vsa preživela sreča, vse sladkosti in britkosti, katere je občutilo kdaj njeno srce — — — Lahek šum jo je zbudil iz zamišljenosti. Veselo je skočila po konci, da bi hitela v ono stran, od koder so se začule stopinje.

„Peter!“, vskliknila je na lahko, pa v tistem trenutku počila je v bližini puška — — vroč žarek je siknil skozi gosto vejevje v Lizine prsi. Bolesno je zaječala ter se zgrudila v znak.

Peter je slišal žoni krik in pritekel hropč čez drn in trn ter našel — svojo umirajočo ženo.

Vračaje se pozno s hriba, ugledal je za grmom nekaj gibajočega in vstrelil, misleč da je konečno vendar zasledil prepojeno divjačino.

(Konec prih.)

## PODLISTEK.

5

## T a t.

(Dalie).

Liza je morala opoludne tistega dne sama obedovati, ker se ni bil še vrnil mož. Pa tudi popoludne ga ni bilo iz gozda. Neka prej neznana skrb je začela stiskati ubogi ženi srce. Tiho je molila k Bogu, naj obvaruje moža vsake nesreče, pri tem pa je zibala dete ter bitko ihtela.

Mračilo se je. Kokoši so spale na gredeh, — Petra še ni bilo z lova domov. Pogosto je hitela Liza pred koč, napenjala svoje oči, da bi kje ugledala moža, pa zastonj. Tema se je začela delati gori mej smrekami in hojami.

Ni ji bilo mogoče dalje strpeti doma! Vzela je torej spečega otroka v naročje, ga zavila v topel robec, zaprla hišo in odšla po ozki stezi v

poraščeni hrib. Nobena veja se ni ganila; čarobna tihoča je vladala po temačnem gozdu. Tu je priplaval izza nasprotnih gričev mesec ter posvetil s polnim sijajem preko barja. V gozdu so delala debela dolge sence.

Liza se je ustavila, položila na zgornjo ustnico desnico ter parkrat zateglo kriknila: „Ho-oj, ho-oj!“ — Peterček se je prebudil ter počel jokati. — „Le jokaj dete, še glasnejši jokaj, da naju čuje oče in se vrne!“, dejala je Liza in hitela naglo kvišku v hrib. Ker pa Peterček res ni hotel nehati plakati, sedla je na nizek parobek ob stezi, da ga utolaži. Velicasta tihoča je kraljevala daleč na okoli. Žena je napenjala uho ter večkrat mislila, da čuje znani glas, možev korak, njegov pozdrav, — a vendar ni slišala ničesar. Nad njo je stezal v nočni zrak svoje bodeče veje črni trn.

„Peterček!“, šepetala je mlada mati in tesneje

vsaj v drugem naskoku, ker se jim je s prvimi po vsem izjalovilo. „Sedaj smo jim pa dali vetra“ mislili so si, pozabivši pri tem do čista, da le resnica in pravica ter dostojno zagovarjanje in obramba istih morejo dovesti do končne zmage. Toda počasi prijatelji, tako se nismo zmenili! Vaša razkačenost nas še bolj utrjuje v prepričanju, da smo s svojimi pohlevnimi opazkami prav v „črno“ zadeli in zagotavljam vas tudi danes, da kdor krati poštenje bližnjemu, če tudi nasprotniku, in mu jemlje dobro ime, še ni dokazal prav ničesar. Isto tako je z vami, ko nam v drugem svojem dopisu „Iz Brega“ mesto resničnih dogodkov v novič podajete vse polno sumničenj in se pri tem toli samovestno sklicujete na poštenost, kakor da bile vi in vaši pristaši imeli v zakupu vse dobre lastnosti, in da so vaši nasprotniki v očigled takovim veljakom prave pravcate propalice in duševne ničle. — Hinavstvo, podkupovanje, slepota, nazadnjaštvo, zlobnost in vse jednake slabe lastnosti nam pripisujete.

Ali ni res to prelep šopek krasnih cvetic, katere tako bujno poganjajo na gredicah vaše plemenite značajnosti in poštenosti?!

In vse to vam ni zadosti. Pozivljate nas zopet javno in javno vam moramo odgovoriti. Če vam potem zopet ne bode všeč, nismo in ne bomo biti krivi mi, kakor tudi nismo krivi, če so baje vaši volilni možje (kateri?) prestopili v nasprotni tabor. Morali so že vedeti zakaj; ali pa, kar je najgotovейše, nikdar vaši niso bili in so se, videči, kako se pehate, z vami le šalili. Zato jim pa tudi vi tega nikakor ne morete odpustiti, ampak vedno jim nakladate pregreho na pregreho, jedno bolj črno od druge. Posebno g. Kraljič ne najde prav nikake milosti v vaših očeh. „Če že ni drugega, naj pa drži nekoliko še kakor bivši predsednik kmetijske zadruge v Dolini“, mislite si, in hajd po njem. Prav ničesar ni storil za zadrugo, pravite. Naše skromno mnenje pa je, da toliko vsaj kolikor g. Sancin, za katerega ne vemo, kaj počne z mlatilnico, kojo si je zadruga nabavila pod njegovim predsedstvom in po njegovi volji za kosmatih 110 gl. beri sto in deset goldinarjev. Menda bodo sedaj z njo mlatili kamenje za posipanje ceste, če se bode dalo, kajti toliko žita za mlatilnico v teh krajih ljudje nimajo. To, to je smešno gospoda!

Hudobno pa je zavijanje resnice, da si je isti g. Kraljič, kot predsednik kmetijske zadruge, svoje poti prav dobro zaračunal, med tem ko je on za pot v Ljubljano in od tam z izvoščekam (dva goldinarja), na Fužine na posestvo g. Baumgartnerja in nazaj, za jedno pot v Trst, za jedno pot v Materijo in za jedno pot v Klanc, v istini zahteval in prejel le 15 gl. 30 kr. Je-li to res tako „prav dobro“ zaračunano? Vsak, kdor pravično sodi, mora priznati ravno nasprotno. Ali kaj nam je do tega, če komu krivico delate, da le vi na vrhu ostanete. „Nekaj se vendar prime, če se vedno le obrekuje in hujska“, si menda mislite. Saj nam tudi podtikate nadalje, da smo vzeli g. Slaveca v obrambo, čeprav temu v resnici ni tako. Posebno kratkočasna je vaša trditev, da že vemo, zakaj da tako delamo. Če vas s tem ne spravimo v zadrego, vas lepo prosimo, povejte nam vendar, zakaj; kajti nam to prav gotovo ni znano in vam tudi zato krasno misel nikoli in nikjer nismo dali niti najmanjšega povoda. Mi smo vas le vprašali,

## Obnarodimo še nekaj.

blagovolite odpotovati, ako ne za drugo, promene radi, na pet ali šest tednov kam na letovišče pod visoke Tatire med zatirane Slovake, ali v lesnate Krpate med pozabljeni tamošnji ruskega naroda odraslek, ali pod kršni Matajur med zapuščene naše brate na Beneškem, ali celo pod Učko goro med čile hrvaške naše glagoljaše;

poslušajte na takem letovišču prav zvesto priprostegega naroda živo govorico, ki je pod Tatrmi v bistvu takošna, kakoršna je v Krpatih, pod Matajurjem ali pod Učkoj;

prebirajte sveto pismo starega in novega zakona ne samo na hebrejskem, greškem in latinskem jeziku, temuč tudi na slovanskih narečjih in izlasti na staroslovenskem, češkem, poljskem, srbskem in ruskem;

berite tamkaj mašo po staroslovenskem mislu\*), ni davno temu nazaj, odobrenem in nape-

kaj tako hudega je Slavec storil. In vi ste nam na to odgovorili z novimi, še hujskimi, do sedaj še ne utemeljenimi napadi na istega. Vendar to za nas ni tolike važnosti. Naj g. Slavec sam obručni z vami. Le čudom se čudimo, kako je mogel tak strašanski zlikovec, kakor je po vaših besedah on, popeti se do županske časti in potem za nameček še skozi dolgih pet let načelovati tako veliki in važni občini, kakoršna je dolinska. Kje ste bili med tem časom vi, g. dopisnik, g. Sancin in družba? Ali ste morda molčali iz kakih posebnih nam ne znanih razlogov? Nekaj upliva in važnosti nam pa vendar-le prisojate, trdeči, da smo vam mnogo volilnih mož odvrgli. Poslednje sicer ni res; res pa je, da ste jih vi skušali nam odvrgniti, pa se niso dali. To dobro ve neki „Zaje“, kateri je g. Komarju, bratu našega Komarja, na njivi tako zapeljivo slikal lahek zaslužek dveh desetakov, če isti Komar le hoče voliti g. Sancina. Se ve, da je g. Komar, mož-poštenjak, kar kratko odklonil tako nepošteno kupčijo. Nadalje je jeden vaših odličnjakov v volilni dvorani odjemal volilne listke našim volilcem in jim po vsaki ceni skušal vsiliti svoje in to ne samo enkrat, ampak še celo večkrat! Kaj pa tajni agitacijski shod dne 27. decembra m. l.? Ali tam ni bilo nobenega voditelja? Kedo je naposled tega prepričal, da dva občinska odbornika naše stranke dne 28. m. m. nista hotela glasovati? Kedo je naposled jednega našega volilca tako obdeloval in mučil, da je isti potem ves prevzet rekel: „v pekel mi ni treba več iti; sinoči sem bil že zadosti“. In vi si drznete trditi, da ni bilo nič agitacije na vaši strani!? Bila je, bila in pa še kakšna!

Nasprotno nam pa vi res ne morete očitati prav ničesa nepoštenega. O bolnišničnih stroških in posojenih denarjih, sami dobro veste, da ste jih omenili le v nekako olepšavo svojem dopisu. O onih 3 htlit. vina pa, za koje trdite, da jih je naš mešetar-agent (kateri?) ponujal našemu Komarju, če voli g. Kraljiča, vam pa rečemo to-le: kakor hitro dokažete, da je temu tako, pripravljani smo z največjo radostjo darovati omenjene 3 hklit. vina ali pa temu primerno svoto, ali vam, g. dopisnik, ali pa, če bi vi ne hoteli vsprejeti, velekoristni družbi sv. Cirila in Metoda.

S tem bili bi glede agitacije pri kraju! Ali ne! Še nekaj prav važnega je omeniti. Kako že pravite, da je bilo s črtanjem glasov? Izvoljena sta bila tudi gg. Benkovič in Jereb? Kako je to, da so ju potem izbrisali?? Kedo je bil pri temu? Ali ne tudi g. Sancin? Zakaj se je on, tako razume in značajan mož, da ga vsak visoko spoštuje, dal tako otročje strahovati?!

Ali se vam ne zdi, g. dopisnik, da že samo to dejstvo g. Sancina zadostno označuje nesposobnim za župana. In ko se je enkrat že tako zgodilo, zakaj se ni pozneje podal utok pristojni oblasti proti takim nepostavnostim? Čudno, prečudno!! Menda so mislili vsi udeleženci skupaj, da bodo v kalni voli li laže ribe lovili, vsak za-se pa, da največ vjame pri tacihi odnošajih! To, g. dopisnik, je že res skrajno. Se ve da, enim je potem moralo izpodleteti. Pomilujemo, da ima pri tem isti vaš kandidat Sancin svoj „levovi delez“ in pa da se ni po sreči iztekle! V poslednjem slučaju bi se to najbrže niti zvedelo ne bilo in svet bi bil znal za jeden škandal manj. To je naša zadnja beseda o teh slovitihi občinskihi volitvah.

čatanem svetoj rimskoj stolicoj, v katerem se bere, n. pr.

a) takoj početkom na dveh mestih: „V ni-dô (in troi bo) k oltaru Božiju“;

b) ob povzdigovanju: „Se bo jest čaša krve mojeje, novago i viečnago zavjeta: tajna viery: jaže za vy i za mnoge izlijet sâ (effundetur) v odpuštenije griehov“;

c) po pričesti ali obhajilu pa: Hvalâ pri-zovô (in voca bo) Gospola i ot vrag mojih spasen bôdô\*, pa prevečajte vrh vsega tega do poslednjega zrnca, ako ne drugoga, vsaj gosp.

\*) Slovom okrožnice Benedikta XIV. „ex paatorali munere“ od 15. avgusta 1754. leta dovoljeno je menda to vsakemu svečniku, ako ne drugod vsaj v Krpatih med ruskimi unijati in pod Učkoj med hrvaškimi glagoljaši.

Razen „Slovenskega Svetâ“ pisali so vsi naši listi vse premalo o velepomembnej tej knjigi, pisanej v jeziku, jedino Bogu posvečenem. Latinizatorji vedli so se celo tako, kakor da jim je skoraj žal, da je zagledala beli dan. In vendarle je ona morda največja pridobitev zapadnih Slovanov v našem stoletju, pa hvaliti nam je neprestano Promisel božji, ki je posedel na rimski prestol takošnega moča, kakoršen je veliki papa Leont XXIII. Ta knjiga je ona krepka pologa, na podlagi katere bodo lahko uspehom zahtevali ne

Nikomur več ne bomo odgovarjali na poljubne napade in blatenja tem potom. Vso odgovornost za kakoršne-koli posledice pa odklanjamo od sebe in zvrčamo na vas, ki ste prvi to zadevo spravili v javnost ter ste nas se svojo brezobzirnostjo prisilili, da smo morali dati resnici pričevanje.

## Politiške vesti.

V TRSTU, dne 27. januarja. 1896.

**O dogodkih v Poreču.** Hrvatski in slovenki poslanci so ostavili Poreč — tako poročajo včerajšnji nemški in laški listi in tako se je tudi res zgodilo. Ali pa se povrnejo zopet na ognjena tla poreška? — tem vprašanjem se ni bavila dosedaj še nobena duša v nasprotnih nam listih. Kolikor jih je italijansko-radikalne barve, živečih v trdni veri, da njim samim ne treba spoštovati avstrijske ustave in avstrijskih zakonov, jim je seveda vsejedno, ali je večina zastopana v deželnem zboru istrskem ali ne; in kar je indiferentno italijanskemu radikalizmu, za to se še nikdar niso ogrevali konservativci. Ali nekdo drugi je tu, kojega bi moralo — prosimo oprostjenja, ako se motimo — jako brigati za vprašanje: ali se povrnejo hrvatski in slovanski poslanci v Poreč ali ne!!! Kajti, ako se ne povrnejo, je vladi dolžnost, sveta dolžnost, da nastopi proti onim, ki so imenovane poslance se svojim — afričanskim postopanjem izgnali iz Poreča, kamor jih je poslal narod, da zastopajo njegove koristi. Označeni dolžnosti se ne more izogniti slavna vlada, kajti razlogi, ki so primorali naše poslance, da so obrnili hrbet dvorani sv. Frančiška v Poreču, so pretehtni in odločilni ne le v pogledu na narodni program primorskih Slovanov, ampak tudi v pogledu na politiško moralo, da niti ne govorimo o zakonu. Ali more vlada molčati, kadar se teptajo v blato zakoni politiške morale; ali more molčati slavna vlada, ako čini, ki imajo na sebi pečat gole politiške nemo-ralnosti v najodurniši obliki, zastrupljajo javno življenje? Ne more molčati. Preziranje uravstvenosti v človeški družbi je že strmoglavilo mnogo-kojo mogočno državo; istotako mora preziranje zakonov politiške morale okužiti politiški vzduh, tako, da v njem mora zamreti zmisel ljudstva o tem, kar je pravo in kar ni pravo. Ljudstvo, zlasti ono, ki se okorišča ob javni in splošni nesreči, mora slednjič zgubiti vsako trezno poštevanje gledé na meje, do katerih sme sezati politiška in narodna borba. Gospôda v nasprotnem taboru so že srečno dospeli do te kritične ročke in zato se jim ne čudimo ni malo, da jih prav čisto nič ne briga vprašanje: ali se povrnejo naši poslanci v Poreč ali ne?! Čuditi bi se pa morali, čudom čuditi, ako bi videli, da je tudi visoka vlada indiferentna nasproti temu vprašanju. Pogibeljno je, ako so v jednom delu prebivalstva izgubili vsako mero, ali posledica temu na drugi strani utegne postati naravnost usode polna. Gospôda pri vladi vedo, da dve tretjini prebivalstva v Istri je slovanskega rodu in kakor pametni možje in dobri Avstrijci si lahko računajo na prstih, kako nevarno bi bilo v pokrajini, ki je po svoji zemljepisni legi izpostavljena evropskim viharjem, ako bi večina prebivalstva zgubila vero v svojo bodočnost, ako bi

Viktorja Bežka razpravo o našem glagolu, navedeno početkom moje knjižice, — in prepričan sem, da prišedši nazaj na obali Ljubljani, promenite porse svoje nazore o naravi veličajnega našega glagola, da ne storite zoper njegovo naravo nikdar več nobenega greha, ki se za književnike slovan-ske uže bliža nekako onemu velikemu grehu, ki slove: „Zoperstavljanje se spoznanim resnicam“, in da nam opišete celó kaj lepo one predele in ondoto življenje, kar nas bo zanimalo gotovo bolj, nego vsa potovanja po afričanskem materiku.

(Dalje prih.)

samo Hrvatje v Zagrebiškej, Djakovskej, Vrhbosenskej in v drugih vladikovinah, nego tudi Slovenci, Čehi, Poljaki in Lužiški Srbi, da se znova vvede v njih cerkve vse bogoslužjenje na staroslovenskem jeziku, in tako pripomore ona, da se obe apostolski sestrí: zapadna in vstočna cerkev zopet zjediní v eno vselensko (katoliško) apostolsko cerkev.

Škoda je res, da je napečatana ta knjiga glagolitiški črkami, nam malo pristopnimi in da ni napečatana kirilico. Tega pa niso prepredili pravoslavni, kakor misli preosvečeni naš otec Stanislav, temuč pripisati je to nekej drugej vlasti. Kedar nam bodo časi milejši, prenašale tudi ta knjiga ne samo kirilskimi, nego i drugimi pismena m

zgubilo vero v moč in dobro voljo onih, kojim bi bila dolžnost štiti zakon in zakonom vsakogar, ki se je postavil pod varstvo istega zakona. Preoblastnost je pogibeljna, tudi če se je prišla le manjšina, ali stokrat nevarnejše je, ako sta se obup in fanatizem polastila večine tam, kjer bi trebali nepretržno plapolajočega patrijotizma.

Vse to naj dobro premislijo vladni krogi. S tem svojim opominom nismo hoteli groziti nikomur — saj še sami ne vemo, kako so jo ukrenili naši poslanci —, ali patrijotiska dolžnost nam je velevala, da opozorimo na nevarnost, koja bi se utegnila polagoma izcimiti, ako bi se vlada tudi to pot hotela kazati prizanesljivo onim, ki ne zaslužijo nikake prizanesljivosti. In mi smo si tudi v teh britkih časih ohranili toliko optimizma, da nismo zgubili nade, da resskoro pride do tega, kar napoveduje znani dunajski dopisnik „Slov. Narodu“: do važnih sprememb na Primorskem.

O razmerah v Istri piše „Agramer Tagblatt“: Ne brez skrbi obrača rodoljub pogled svoj na pokrajine primorske ob Adriji, kjer se vrše dogodki, kakršni morajo omajati ugled vladajočih in so v zasmeh avtoriteti in zakonu. „Močna roka“ Bađenijeva počiva menda na lavorikah dunajskih, ne da bi kaj spremenila na usodi pritiskanih Slovanov avstrijskih. Teško in izivljajoče sloni italijansko nadvladje na slovanskem plemenu Primorske. Podpirana po javnih organih postala je italijanska manjšina vedno dižniša v svojih nezmerljivih stremljenjih in svoji strankarski politiki, koja poslednja je dvakrat nevarna na skrajni meji monarhije. In vendar ni bilo vsikdar tako, kakor je sedaj. Spominjamo se še prav dobro, ko so orožniki na Kvarneru — čemur pa niso pritrjevali tamošnji Slovani — javno lovili italijanske dame, ki so bile, obiskovajoče plese in javne predstave, odlične narodnimi barvami italijanskimi. Po znani „Wendung durch Gottes Fügung“ (po silnih zmagah Nemčije namreč) postalo je drugače na Primorskem. Na čelo uprave na Primorskem prihajali so nepretržno le Italijanom prijazni namestniki, ki so le razvajali italijansko pleme ter pritiskali Slované v Primorski. Pokojni Depretis imenoval je Slovence „narod brez fraka“, in vendar so se iz tega naroda leta 1848. nabirali junaki pri Novari, pred kojimi je pokojni Radecki iz velikega spoštovanja stal z odkrito glavo. Toda to so stare avstrijske dogodbe, ki nikakor nočejo v okvir modernih razmer, le koji veteran se jih še spominja.

Na to opisuje omenjeni list dogodke v deželnih zborih v Trstu, Poreču in v Gorici ter se spominja odnošajev v našem vojnem pristanišču v Pulji, kakor jih je bil opisal vojaški list „Reichswehr“. Zaključuje pa nastopno:

Tako smo vsaj približno opisali neznosne razmere v Primorski, sedaj naj kdo še vpraša, kako je nastala močna irredenta v Avstriji!

Iz deželnih zborov. (Češki.) V odseku za adreso predložil je posl. dr. Kramář načrt adrese, koja naj bi dež. zbor predložil kroni. Adresa navaja državnopravne zahteve naroda češkega (in ne Mladočehov, kakor zavija korespondenčni biro), izjavlja brezpogojno udanost do cesarja, pobija sedanjo ustavo in izraža željo, da bi država postala močna in spoštovana ter da bi varovala mir. Kar treba za varovanje stališča države kakor vesile, o tem naj bi se posvetovali ukupno, a mir je mogoče zagotoviti le, ako se deželam povrnejo zgodovinska prava. Adresa prosi torej cesarja, da bi deželam češke krone podelil zakonodavno in upravno samostojnost, da tako krona sv. Vavla zadobi zopet svojo staro slavo v prvotni deželi češke krone in v varstvo dinastiji in prestolu. Nemci so ostavili dvorano z izjavo, da se držé sedanje ustave in da se ne morejo udeležiti razprave o predlogu, zahtevajočemu posebno državnopravno stališče za dežele češke krone. Veleposestniki so naglašali potrebo, da se stvar pojasni. Posl. Kramář je predlagal, naj se voli pododsek 6 členov, kar se je tudi zgodilo.

Italija v Afriki. O padu utrdbe Makallé še do danes ni slišati nikakoršnih podrobnosti. Italijanski listi vseh barv samo ugibajo sem ter tja, ker ni nikakoršnih poročil, na katera bi se mogli oslanjati. Skoro gotovo je, da je Galliano ostavil Makallé iz lastne inicijative, ker mu je Baratieri svoječasno sporočil, da naj le zapusti utrdbo,

ako mu sovražnik zajamči „česten“ odhod. No, to se je zgodilo. Kruti „barbarski“ Menelik pa ne le ni odri na meh Galliana, a tudi ni nataknil na raženj nobenega izmed branilcev utrdbe Makallé, pač pa je dovolil, da odidejo Italijani v imenu božjem, kljub temu, da je bila vojska, ki je oblegla Makallé, 60krat večja nego posadka. Saj se menda zopet sestane žnjimi na kojem drugem kraju! To plemenito dejstvo govori dovolj jasno, da abisin-skim „barbarjem“ ni treba usiljevati italijanske „kulture“. Galliano torej koraka sedaj proti Adigratu, da se pridruži Baratierjevi vojski. Kaka pa bode še njegova osoda, to pokaže bodočnost, kajti Galliano utegne priti pred vojaško sodišče, ker ni razpršil rajše utrdbe s posadko vred z dinamitom, kakor pa da je vsprejel ponudbo Menelikovo, ki se je menda glasila: „Zapusti utrdbo s svojimi vojaki, saj ti ne storim ničesar; še celó „prezentirali“ ti bodo moji vojaki, ko bodeš odhajal!“ In vrli Galliano je pozabil naenkrat na svoje junaštvo in — pobral je svoja kopita. Kljub tej, ne baš junaški ostavitvi, pa se vsa Italija (z njo seveda neodrešenci v Avstriji) veselí osvobođenja (!) Makallé in hvalijo Boga, da ni kruti Menelik naravnost podušil in pohrustal junaških braniteljev.

V kratkem nastopijo proti Italijanom brčkone tudi Derviši, proglašivši „sveto vojsko“ afričanskih mohamedancev proti tujim usiljencem. Takrat bodo Italijani brčkone občutili pomen svojega nekdanjega vojnega krika: „Fuori lo straniero!“ Mar reši Italija svojo kompromitovano vojaško čast? Bližnja bodočnost nam odgovori na to, za Italijo usodepolno vprašanje. — Vojno ministerstvo italijansko odpošlje jutri (28. t. m.) generala Ellenov v Eritrejo, ki bode pomagal Baratierju „studirati“ vojne načrte.

## Različne vesti.

Imenovanje pri financi. Ces. kr. namestnik v Trstu kakor predsednik finančnega ravnateljstva, imenoval je asistenta pri solinskem uradu v Piranu, Roberta Vukovića carinarskim asistentom v Trstu; carinarja v Gradežu, Karla Balischa (Bališ) asistentom pri solinskem uradu v Piranu, respicijenta finančne straže Petra Wagnerja carinarjem v Gradežu v XI. pl. razredu. — Finančni minister imenoval je kontrolorja pri tovarni tobaka v Rovinju, Karla Kuthrada, tajnikom pri glavni tovarni tobaka v Saccu.

Nov zdravnik. Dr. Rikard Mayer dobil je dovoljenje, da sme vršiti v Trstu zdravniško prakso.

Mestni svet tržaški bode imel nocoj svojo II. letošnjo javno sejo. Na dnevnem redu je 16 točk, med temi razne zahteve dodatnega kredita za bolnišnico, pokopališča itd. Najvažnija točka tega dnevnega reda je po našem menenju točka 3., ki slove: Predlog šolskega odseka, da mestni magistrat uloži utok proti namestništveni naredbi, katera ukazuje, da mora mestna občina odpreti novo ljudsko šolo za Gropado in Padrič. Iz tega predloga je razvidno, da nameruje mestni magistrat tržaški glede slovenskih šol ravnati se po vzgledu mestnega magistrata Goriškega glede tamošnje slovenske ljudske šole v mestu. Mogoče pa je tudi, da je dobival mestni magistrat Goriški svoja navodila od drugod, — od kodi, tega pač ni težko uganiti. Magistratovo trobilo izrazilo je že včeraj svojo nadejo, da mestni svet tržaški sklene utok proti namestništveni naredbi. — Gropajci in Padričani! Sedaj vidite, kdo je za vašo šolo in kdo je proti njej!

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu: Martin Krže je daroval za „božičnico“ 2 kroni. Med cerkvenimi pevci pri pevski zabavi v gostilni g. Lovra Grižona se je nabralo 2 kroni 40 stot. Anton Kovač je skupil v krčmi Ivana Košuta za zdrženo cigareto 2 kroni 20 st. Dne 19. t. m. so darovali v gostilni Čučeka, radujoča se vesti, da je padla utrdba Makallé: A. V. 1 Kr., M. Stržinar 1 Kr., J. Č. 20 stot. in A. K. 40 stot. skupaj 2 kroni 60 stot. Družba pri Katalanu v Rojanu nabrala 4 Kr. 9 st. in 1 liro.

Za Svetoivansko podružnico sv. Cirila in Metoda nabrali so pri veselici v „Narodnem domu“ prvega vrdeljskega pogrebne društva gl. 2.10.

O pok. baronu Čehovinu. Gospod Janko Leban, spisovatelj knjižice o baronu Čehovinu, nam piše: Vašo vest v številki z dne 23. t. m. blagovojte

popraviti tako, da je naš slavni junak Čehovin umrl kakor aktiven stotnik, saj mu je bilo še le 45 let. Umrl pa je v Badenu pri Dunaju. Toliko torej resnici na čast!

Ob tej priliki si ne morem kaj, da ne bi hvaležnim srcem omenil občne pozornosti, katero je vzbudila moja nemška knjižica o Čehovinu, žal, da le v Nemcih in ne v Slovencih, da si je pisana v slavo filnem duhu. Slovenci žalibog znemu še premalo čislajo svoje velmože, zato treznemu opazovalcu dobro dē, da jim vsaj tujci ne odrekajo svojega odkritosrčnega čestčenja.

Veliki ples „Del. podp. društva“. In tako je bilo: zastavami presijajno odličeno gledališče in pa množica ljudi vseh slojev tržaškega slovenstva v njem. Ko smo iz pritlične lože zrl na to vrvečo množico tja po gledališčni dvorani in po velikem odru, zdelo se nam je, kakor da imamo pred seboj valovje po zibajoči se morski površini. Na kratko povedano: doživeli smo zopet manifestacijo o ekzistenciji tržaškega slovenstva, manifestacijo, kakršna mora imponovati tudi nasprotniku. Imponoval nam je ta naš narodni sestanek ne le po ogromni udeležbi, ampak tudi po uzornem redu, ki je vladal vso noč. Delavci so priredili ta ples, a njih vedenje je bilo vedenje omikancev. V želji, da bi mogli stopiti pred naše čitatelje z imponujočimi številkami, jeli smo šteti pare pri prvi kadrilji, toda obnemogli morali smo opustiti to svojo nakano, kajti hitro so se nam bili zmešali računi; preveč jih je bilo. Zadošča naj toraj, ako povemo svojo sodbo, da je bilo v gledališču do 3000 ljudi, a navzoči redarji so mogli — mirnim srcem in brez skrbi opazovati to prisčno rajanje. Zadovoljstvom beležimo, da je bila tudi inteligen-cija častno zastopana. Radost se je povzpela na svoj vrhunec pred polnočjo, ko so ob divnih zvokih slovanske glasbe — bil je to potpourri, ki mora vneti slovanska srca — plesali, seveda v krasnih slovanskih nošah, ples „Slovan“. In ko so dokončali, zašumel je po gledališču orkan navdušenja, ki se ni hotel poleči, dokler se niso povrhnili plesalke in plesalci. Vso čast plesovodju g. Ivanu Umeku!

Med odmorom so se hipoma napolnile vse bližnje gostilne. Po polnoči zopet isto veselje in isti lepi vzorni red. Še enkrat se je vzdignil orkan navdušenja: ko so ob zvokih cesarske pesni odnesli iz dvorane prekrasno društveno zastavo, okrašeno dragocenim darom blagopokojnega Rudolfa in oboževane naše Štefanije.

Na plesu so bila seveda zastopana razna društva po deputacijah: „Čitalnica“, „Trž. Sokol“ (v društveni obleki), „Trž. podp. in bralno društvo“, „Slovansko pevsko društvo“, društvo veterancev in „Unione Operaia“. Ni bil pa zastopan nekdo drugi: — slavna vlada. Iz tega dejstva nočemo delati nikakih zaključkov, ampak beležimo le, kar se je opazalo in naglašalo sploh in kar je morda presenetilo marsikoga, namreč: da se je zgodilo letos menda prvič, da ni bila zastopana slavna vlada na tem plesu. V Pretisovih in Rinaldinijevih časih do letos je bila nekaka tradicija, da je namestnik sam počastil ta ples, in le tedaj, ko je bil le-ta zadržan, poslal je svojega namestnika. Letos ni bilo nikogar — — —, a mi nočemo pisati konkluzij in zaključujemo z iskreno željo, da bi bil ples „Del. podp. društva“ tudi v prihodnje leto — sijajna manifestacija obstanka, življenja in napredovanja tržaškega slovenstva.

Smotke „viržinke“ postanejo v kratkem zopet ceneje. Od 15. februarja t. l. naprej jih ne bodo prodajali več po 5 $\frac{1}{2}$  nč., ampak po 5 nv. komad. Te jako priljubljene smotke menjali so svojo ceno skoro baš tako, kakor so se menjali naši finančni ministri. Sprva so prodajali „viržinke“ po 4 nč., potem po 4 $\frac{1}{2}$  in ko je slavni c. kr. érar videl, da se kljubu podražanju vendar razprodaje milijone in milijone „viržink“, določilo je finančno ministerstvo „okroglo“ ceno, namreč 5 nč. za komad. Bivši finančni minister Dunajevski storil je še jeden korak dalje in določil ceno tem smotkam s 5 $\frac{1}{2}$  nč., češ kdor plača 5 nč. za svojo „viržinko“, plača še tistega  $\frac{1}{2}$  nč. več, ne da bi godrnjal, a tekoma leta nabere se érarju iz teh pol novčičev lepih tisočakov. — Sedanji gospod minister financ pa ima menda polne žepe, zato mu ni toliko za par tisočakov več ali manj dohodka in zato je brčkone znižal ceno „viržinkam“.

